

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$, an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

□ □ □

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:

odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

□ □ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Balcanism.

Așa se schimbă „polecra în renume”, sau, mai bine zis, așa se aleg tipurile din mulțime. Azi avem un nou tip în biserică, în cler: gaftonii. Aceștia-s cei ce umblă lihniți după bani, iar nu după suflete. Aceștia-s cei cu ochii — la stăpânirea vremelnică, schimbăcioasă, dar răsplătitoare, — iar nu la Stăpânitorul ceriului și al pământului. Acesta-i cinismul în revereandă; arivismul în talar. Acesta-i creatura congruei și a „cvinvenalelor” din grația varmeghiei și a guvernului.

Acest tip își are aderenții în cler și își va organiza doctrina sa în episcopia cea nouă. Nu e o instituție nouă, deci, ci o doctrină nouă; o concepție nouă. E decadența în biserică; e omnipotența statului ridicată la obiect de cult. E șovinismul de rasă, acest exces al iubirii de neam, aceasta megalomanie națională, urgisită și osândită, care se preface în sistem stăpânitor în toate, deci și în biserică.

Ceeace s'a întâmplat la Cluj și airea nu e deci un caz izolat, ci simptomul noului curent bolnăvicios, începutul unei noue heresii sociale. Și ori cât s'ar părea de fără temei și fără prospect de succes încrederea îndrăzneată a foștilor „cursori” dela metropolie — preschimbați într'un an în „cursori” ai vlădiciei maghiare, trebuie să ne ocupăm iară și iară cu ei și cu isprăvile lor necanonice, — pentru că sunt extrem de caracteristice și pentru noua vlădicie de stat, și pentru sistemul de guvernare al actualilor ministri.

Cu un singur cuvânt nu se poate caracteriza aceasta pornire mai potrivit decât cu cuvântul: *balcanism*.

In restul Europei lumea s'a de-

prins deja cu libertatea conștiinții și e ceva ne mai pomenit ca să-ți sară cineva în față și, cu ori ce chip, să te siluească a trece la o altă lege, la o altă parohie sau vlădicie. Toate doctrinele își fac propaganda lor în scris și cu cuvântul. Dar ca să întrebuițeze cineva autoritatea guvernului, sau a guvernanților, și să aplice presiunea, morală ori fizică, a șefilor de oficii și ateliere, pentru ca să determine omul a-și schimba riful sau credeul, și să-și părăsească biserica parohială, spre a se înscrie în alta, — așa ceva nu se mai întâmplă în Europa. Asta nu mai e lucru european. Asta e balcanic. Așa a făcut Muntenegrinii în Scutari, sau Bulgarii și Sârbii în Macedonia.

Și noi *acum* să ne balcanizăm? Acum să suferim între noi apucăturile acestea revoltătoare?

Pentru că un Român a ajuns într'o slujbă de stat, la poșta ori la tren, apoi lui să nu-i mai fie permis a se închina în chipul cum a fost crescut în casa părintească, eventual o casă preotească? El, oficialul român al statului, care ziua noaptea îndeplinește slujba de robotă, lângă biuroul său, la poștă, la tren, telegraf și telefon, — să naibă voie să mai fie român, niți în casa sa, nici în biserică sa? Și tocmai *patriotismul*, pe care el și-l dovedește cu fapta, cu munca grea a slujbii sale, de *zi* și de *noapte*, iar nu cu fraze, — tocmai *patriotismul* să nu-i fie recunoscut, să nu fie dovedit peste ori ce îndoială, decât dacă subscrie niște tipărituri ce i-le pune înainte gaftonul guvernului în favorul vlădiciei dela Hajdudorog?

Asta-i libertate de conștiință, ori e balcanism? Sau ce e?

Nu-i destul pentru bietul muncitor dela tren, că și-a lăsat satul său sănătos, și portul său frumos

din sat, ca să se cănească și să se negrească, ca un hornar, pentru ca să-și câștige pânea de toate zilele, ci trebuie el să-și dea și legea părintească pentru miserabila coajă de pâne?

Nu-i destul, că-și plătește pânea aceea neagră cu munca celei mai mari încordări, cu primejduirea zilnică a vieții, cu atâtea umiliri ce trebuie să le sufere ca „valah puturos” — ce este, — ci trebuie să-și mai dea în schimb pentru aceasta „pâne a statului” și sufletul sufletului său? *Credința sa? Pietatea sa pentru părinți? Iubirea sa pentru frați, ființa sa cea mai intimă, cea mai scumpă a eului său, românitatea sa?*

Și asta să numește libertate de conștiință — ori balcanism?!

E cu atât mai rușinos *balcanismul* acesta, în a căror slujbă rușinoasă s'au pus gaftonii de acum și din viitor, că se practică astăzi și aici în vestita Ungarie, când balcanismul cel adevărat s'a compromis ireparabil deja, chiar și în patria anțărilor și comitacilor.

Acum când Turcia s'a prăbușit pre urma acestui balcanism, și când Bulgarii, mândri și făloșii bulgari, megalomanii balcanici cu utopiile lor s'au prăbușit și ei tot pe aceeași urmă.

Trebuie multă muncă civilizatoare, multă jertfă de bani și de brațe, ca să se delature ruinele *balcanismului* de peste Dunăre.

Și noi să tolerăm ca să se înceapă și la noi acelaș potop tocmai acum, după experiența făcută de alții? Și să tolerăm *balcanismul* cutropitor al haiducilor și gaftonilor de toată specia? Asta ar fi prea-prea!!

... Ori cum, vom căuta să arătăm mai de parte isprăvile făcute pre urmele gaftonilor și vom stărui

prin toate mijloacele legali, să ni-se respecte libertatea conștiinții și să ni-se dea pacea, de carea trebuie să se bucure fiecare cetățean într-un stat modern de drept.

Alegeri ungurești. La Berettyóujfalu în comitatul Bihorului a fost în zilele trecute alegere de deputat dietal, și s'a terminat cu biruința unui — indiferent — guvernamental. Pentru noi alegerea aceasta e, ca și cea dela Arad și din alte multe locuri, numai într'atât de însemnată, întrucât și aceasta alegere a fost tipică ungurească. Abstrăgând dela bami, teroare, presiune oficială etc. prezidentul alegerii a escortat în ultimele zile pe toți corteșii și bărbații de încredere ai opoziționalilor de pe întreg teritoriul electoral și a lăsat alegătorii în îngrijirea aparatului oficial, jandarmi, notari, solgăbirăi, slujbași de tot soiul, militari — cum în cercurile electorale românești se obișnuiește de mult. Inzădar a telegrafiat prezidentul partidelor opoziționale coalitate, contele Károlyi Mihály, ministrului de interne, inzădar a protestat trufașul conte Andrassy Gyula, guvernul le-a arătat, că știe să biruiască dacă vrea. Tulburat adânc de atâta cinism, nobilul conte Andrassy aruncă grave acuze în fața guvernului, a cărui procedură electorală o aseamănă cu cel mai cras banditism. La rândul său guvernul aduce acum probe și mai grăitoare de proceduri electorale de pe timpul, când era Andrassy ministru de interne. Arată ce a făcut Andrassy la Orăștie în favorul jidanului și preținului său Moskovicz, când a trântit cu alte mijloace pe candidatul partidului național român dl dr. Aurel Vlad. Iar ca argumentele să fie cât se poate de sdrobitoare pentru Andrassy, spune presa gu-

vernamentală, că Andrassy până în ziua de azi n'a răspuns la interpelarea, ce s'a înaintat din prilejul alegerii dela Orăștie, când s'au cetit în dietă documente autentice de teroare și aocratism, cum până la Andrassy istoria alegerilor ungurești nu cunoaște.

Subscriem și noi. Teroarea și autocra-tismul trufaș unguresc l'a introdus în spiritul public — în forma lui obraznică de azi —, coaliția cu contele Andrassy, Kossuth, Darányi etc. Drept, că l'au aplicat tot numai împotriva noastră a naționalităților și în deosebi a românilor, dar Dumnezeu nu bate cu băta. Deocamdată să experimenteze coaliția feliul cum se aleg deputați în Ungaria, deoarece ea a procedat față de noi cu mult mai obraznic. Dar să sperăm, că va veni și timpul acela, când toată șlehta de azi, guvernamentală, opozițională deopotrivă să mai aibă prilej a experia în detrimentul propriu, ce înșamnă a nu respecta libertățile publice cetățanești.

Răspunzarea unui șovinist de profesie. Réz Mihály, cunoscutul publicist de ocazie a lui Budapesti Hirlap și profesor la Academia din Eperjes, a fost numit profesor ordinar la facultatea juridică dela universitatea din Cluj. Activitatea științifică a lui Réz e nulă. Cu toate acestea, fiind rudă de aproape cu actualul ministru de interne și împingând la carul lui Rákosi Jenő prin articoli de a zecea mână, a făcut pe sfătuitorul în chestia imperialismului maghiar. Știința „ungurească“ se poate felicita de aceasta potrivită acviziție pentru o catedră universitară.

Păcate. Sub acest titlu „Noi“, organul studențimii române, publică un articol, din care reținem și noi unele pasaje pentru deosebita lor actualitate. Articolul se ocupă de scăderile, ce bântue în sinul tinerimii

noastre și valoarea lui e cu atât mai evidentă, cu cât însuș autorul lui e tinăr și cunoaște astfel viețile ce le combate, din nemijlocită experiență.

E o dovadă de judecată limpede și de maturitate acest articol.

Am avut ocaziunea — zice autorul — de a auzi din gura mai multor fruntași români cuvintele, că singura datorință a studentului este învățatul, terminarea studiilor cu succes. E adevărat cu modesta adaugere, că nu e singura. În special dela studentul român se așteaptă muncă stăruitoare pe teren cultural social etc. Să rămânem însă numai la studiat. Cum se achită studentul român dela noi de cea mai elementară datorință față de sine și viitorul său, față de părinți și indirect față de neamul său? În general slab. Nu vreau să trag la îndoială că avem și noi o ceată mai modestă de studenți serioși, cari înțeleg a-și folosi anii de universitate pentru câștigarea tuturor cunoștințelor universale și de specialitate, cari trebuie să formeze merindea intelectuală a unui inteligent român pentru viața plină de sbucium și luptă. Ei dar majoritatea? Cine nu va cruța oboseala de a se informa mai de aproape, se va mira de mentalitatea majorității. Singurul ideal — dacă-l pot numi ideal — e de a trece examenele căne-cânește. E un lucru obișnuit a se achita de examene în rate, ori ale depune cu 1—2 ani în urmă pierzând astfel 1—2—3 semestre fără multă sinchiseală. Iar la adresa cutărui băiat diligent vei auzi fel de fel de epitete ornante... Va obiecționa cineva, că nu este pădure fără uscături. Așa e. Inșă nu faptul, că sunt uscături ne neliniștește ci procentul abnormal al acestor pierde-vară, a căror contingent se sporește mereu și înfăciază organismul sănătos al studențimii noastre.

FOIȚA.

La târg.

— Și totuși ai vândut pe mătușa iapa!

Cuvintele aceste le rosti notarul comunal, care venise la cărașul său și aștepta să plece spre casă.

Cărașul nu răspunse nimic, ci ținea palma întinsă, în care un cumpărător a pus deja o hârtie de zece și sta gata să-i numere și ceialalți.

— Mătușa iapă ai zis?

Rămase cumpărătorul cu ochii holbați la domnul notar, care își vedea acum de trebile sale și habar nu mai avea de cei doi.

— Ai tuns așadară iapa de bătrână?

Își întinsă mâna repede după hârtia numărată în palma celui alt, dar cărașul fu mai prevăzător și și-o trăsă iute îndărăpt.

— Ce vrea-i mă? Gândești, că ne jucăm de-a târgul?

Cu bietul cumpărător se învârtea lumea.

— Dar nu te-am întrebat eu omenește de e bătrână?

Cum te poți bucura de paguba unui om sărac!...

— Măi du-te în treabă-ți! Parcă tu nu știi de glumă!

Așa-i Dnealui din fire. N'ai nici o teamă. Iapa nu-i mai bătrână de șapte ani. Ți-o dau pe felelat.

— Și prostu de mine, să nu văd eu, că nu de dragul meu ai tuns iapa!

— Să vede că n'ai mai văzut cai făr-tate, răspunse celalalt săc.

La miliție oare nu-i tund mereu? Așa-i stă calului bine, să-i sclipească părul.

Di notar, care într'un târziu văzu de ce e vorba, zimbește îndestulit și se uită dând din umăr la cumpărător, ca și când ar fi zis:

Treaba Dtale.

— Nu o mai cumpăr, nu, zise cumpărătorul hotărit. N'ai vorbit creștinește și te-am întrebat între o mulțime de oameni. Se uita în jur, dar nu era nimeni.

— Nu mă mai țin de târg.

— Măi omule, zise cărașul năcăjit, eu nu-s copil. N'am vreme să stau aici cu Dta în povești. În târg ai fost, te-ai uitat la iapă, și-a plăcut, o ai cumpărat. Mie să-mi plătești. Dacă nu înțelegi gluma, nu ești între oameni.

Cumpărătorul se apropie încă odată de iapa târguită. O prinsă de căpăstru, o lovi cu palma peste bot, îi trase una sdra-vână cu băta peste coaste, pe dreapta apoi pe stânga.

— Cum să nu fie mică, dacă o am

tuns. Să te tundă și pe Dta n'ai fi oare mai mic?

Notarul se amesteca iară în vorbă și se vedea că se bucură de năcazul cumpărătorului.

— La ce-i mai faci inimă rea — zise muștrător cărașul — nu vezi, că nu știe de glumă?

— Las', că cunosc eu vorbele aceste, răspunse cumpărătorul. Acum chiar credea că a fost tras pe sfoară.

Nimeri la fața locului și un vecin al târgaciului nost, care văzând de ce e vorba se opri, ca să-i stea omului într'ajutor. Se plimbară amândoi în jurul iepei, care sta cu capul în sus și era tot ochi și urechi de multele băte, câte i-s'au descărcat peste spate. Căutau amândoi după vre-o smântă ascunsă, de care n'a pomenit cărașul la încheierea târgului, ca să-l silească astfel să le dea hârtia de zece îndărăpt.

Noul venit arată cu băta spre picioarele de dinainte.

— Vezi, că are os mort zise biruitor.

— N'are nici un os mort, răspunse notarul. Iapa se cam bate din picioare.

Tăcu, căci se vedea prea tare, cât e de aprins cumpărătorul.

— Dă-mi batăr jumătate din hârtia care ți-am dat-o, se rugă la urmă omul. Nu te bucura, sunt om sărac.

— Dar ce vorbești tu mă? Să vezi

Abstrăgând însă dela examene aprofundarea în studii de specialitate de bună voie și din inițiativă proprie fără de frica cutărui examen trebuie să-o considerăm cu puține excepții de eschisă. Să nu ne surprindă deci, dacă la universitățile din patrie se vorbește cu atâta insistență despre inferioritatea intelectuală a studentului român, față de ale celorlalte neamuri.

E cert, că studențimea trebuie să fie pururea agitată, de chestiile de interes vital ale neamului nostru. Toate mișcărilor care au menirea de a promova binele obștesc, trebuie să aflu în sufletul studențimii. Altfel vom avea o generație tineră, căreia îi va lipsi contactul sufletesc cu grosul popoului românesc. Cred că nu trebuie un dezastru național mai mare, decât o astfel de tinerime. Nu vreau să zic, că studențimea noastră ar fi pe această treaptă a degenerării. Nici de cum. Însă e fapt, că în sinul studențimii noastre este un număr destul de considerabil de indivizi, pentru cari idealurile și nevoile neamului românesc sunt „terra incognita“, pentru care lectura zilnică o formează ziarele de senzație și literatura hipermodernă străină. A se interesa de mișcărilor noastre studențești ori de actualitățile vieții românești e sub demnitatea lor. E caracteristic pentru desorientarea acestor indivizi faptul, că unul dintre acești avansați îl credea pe d-nul O. Goga ministrul-președinte al României.

Urmează castul așa numiților aristocrați, cari nu se dimit a sta de vorbă cu grosul studențimii, leagă cu predilecție prietinii cu gentrii de unguri; la diferitele conveniri formează o societate izolată și nu se opresc până la șampanie bruscând prin astfel de allur-uri întreaga societate.

Să mai adaugem jocul de cărți, risipe de bani în cărciume și cafenele, unde unii

își fură vremea cercând distracție în locul plăcerilor nobile, ce ți-le oferă concertele, teatrul, muzica, diferitele conveniri sociale etc. și iată tabloul e gata!

Drept leac pentru sanarea acestor rele, autorul prevede *internatul pentru tinerimea universitară* și un interes mai viu din partea familiilor românești, cari au datorința de a atrage studențimea noastră la sine cu vraja vieții sociale românești.

„Normativ Arhidiecezan“.

Sub acest titlu s'a scris un primarticol în nr. 73 al acestui ziar iscălit de „Un protopop“ și trebuie s'o spun dela început că ideile și principiile cuprinse în el atât pentru actualitatea lor cât și pentru claritatea formei în care sunt expuse, mă fac să fiu cu tot respectul față de autor. „Biserica a voit și voește să-și crească vase alese, apostoli luminați“ zice „Un protopop“ în partea primă a articolului. Doamne, ce măreț, ce sublimă e tendința aceea a sf. biserici de a așeza în slujbe așa de alese, în deregătorii așa de înalte — la cari nici tinerii din cer nu s'au învrednicit a ajunge (s. I. Gurădeaur), apostoli luminați, bărbați activi — cu râvnă pentru casa Domnului — cari pururea fiind la postul lor „să certe, mustre, îndemne, să stea asupra cu vreme și fără de vreme“ cu sf. ap. Pavel, să încerce și să facă toate pentru binele sufletesc și trupesc al credincioșilor incredințați grijei lor. Și iarăși, Doamne, ce dureros, ce sfâșietor de inimi și ce crud e adevărul spus și de „Un protopop“ că în multe, foarte multe cazuri preoții pe lângă toată silința sf. bis. nu înceată a rămâne tot cari au fost adecă „funcționari iar nu apostoli“. Pentru schimbarea acestor stări deplorabile, menți-

nera la suprafață a chestiei prosinodalelor amintite în acest art. e potrivită pentru că ori cum atunci sunt siliți oarecum preoții a să mai ocupa și de studiile teologice și doară nu s'ar da caz să aflu cărțile din arhiv — ce biată sunt — netăiate, cum aflai și eu până și canoanele sinodului arhid. din 1869.

Nu așa mult potrivită și în urmare mai puțin ducătoare la scop mi-să pare clasificarea parohiilor indicată în partea a 2-a din acest art. Motivul e pentru că în cazul acela am ajunge cel mult la aceea — de cumva am ajunge — ca să nu să mai conferească parohii bunișoare ca să nu zic tocmai bune în formă de promoție, la astfel de preoți cari absolute nu au alt merit decât doară acela că joacă cărți și beau bine de minune — de loc nu esagerez — știu încălci pe bieții oameni în procese fără de rost și știu încurca starea financiară a bisericii și școlii nelimpezind rațiunile pe ani de zile: așa încât urmașul cu inima strânsă de durere e nevoit să audă glasul de neîncredere al popoului față de preotul său — trebuind să muncească ani de-a rândul până s'o poată recăștiga.

Ei, dar în cazul acesta cei aflători în parohii bune — nedoritori de a mai fi promovați, cari altcum au escelat în toate cele nepreotești; vor continua a mai adauge câte o nestimată în cununa celor multe, căci doară la 2—3 luni chiar și un preot își poate permite câte un esceș pentru că nime nu-l vede — înțeleg pentru a-l descoperi superiorității. Așa însă să mă ierte ori cine dar nu mai poate merge. Pentru unii ajunge de răsul străinilor întreaga tagmă preotască. Imprejurările grele între cari trăim ne fac să ne revoltăm când vedem atâta uitare de sine chiar la un preot și să ne ridicăm glasul rugându-ne cu umilință ca Venerata

să-mi plătești. De știam, ce om ești, vorbiam altcum cu tine. Nu lăsam târgul altora de vorba ta.

— Toată dreptatea se gândia acesta. Am cumpărat-o și e cumpărată. O să mai încap și pe mâna avocatului.

Tovarășul o deslegase într'aceea dela căruță și alerga în golul, ce era în jurul lor. Veniră și câți-va alții străini, cari se uitau cu mare plăcere la cirul, ce se face.

— Îi trăită bine, zise unul din jur' uite cum calcă de în buestru.

Iapa călca mărunt și își ridica picioarele de dinainte tare, ca și când s'ar teme, că se împedecă de ceva.

— Nu știu trăită-i ori e oarbă, zise un altul din mulțimea, ce creștea mereu în jurul târgacilor. Numai caii cei orbi își ridică așa tare picioarele în mers.

Bietului cumpărător îi era pe atunci brobonată fruntea de sudori. Ei, și chiar la ochi nu s'a uitat! Ce noroc! Să mai fi mers cu ea și oarbă acasă. Se repezi iute la capul dobitocului.

— Mai are vre-un dinte, zise un altul, care credea, că omul nost vrea să o caute în gură.

— Ce vorbești fârtate! Nu vezi că-i mână?

— Ehei, ofta notarul din căruță.

— O vorbă ca o sută: Nu o iau. Dacă vrei să-mi dai banii, ce ți-am dat îndărăpt, bine de bine; dacă nu, fi sănătos!

— Numai să nu-ți bagi de vină. Uite aici e o lume de oameni...

Eu ți-am vândut iapa...

Celalalt se depărtase. Mai încolo se opri însă din nou și ținea sfat cu tovarășul său. Plecară mai departe mănioși, dar grijă, ca să se întoarcă iar pe lângă căruș, care se pregătea acum, să meargă spre casă.

— Mă oameni buni, haidați și vă luați iapa și înțelegeți gluma.

Avem noi povestea noastră cu domnul notareș despre mătușa iapă...

Cei agrăiți de abia au apucat, ca cumpărătorul să-i cheme, căci îndată s'au întors iar la târg.

— De va fi mai bătrână de opt ani, se jura cărușul...

— Par'că mai înainte spuneai de șapte...

— Șapte-opt, zise încurcat cărușul, când e calul mai în putere.

Incepu să se adune din nou târgul în jurul lor și nu-și dau rând cu glumele.

Cumpărătorul scoase iute punga și numără banii, fără să mai facă vorbă. Voia să iasă odată din gura târgului.

— Bine, zise la urmă cumpărătorul, acum spune-mi drept de câți ani e iapa?

Drept să-ți spun, nu știu, că e a fratelui meu. El e dus la Sebeș. Dar nu poate fi bătrână. El încă a cumpărat-o astă toamnă.

— De unde ești, întrebă la urmă omul, pornind după iapă, pe care o ducea vecinul său de căpăstru.

— Din Nucet răspuse acesta.

Porni care încărău.

— Vezi cum întinerești dobitocul, dacă îl tunzi, zise iarăși mulțimea. Nime n'ar zice, că e mai bătrână de trei ani.

— Acum ce-o fi, gândi cumpărătorul și grăbea după tovarășul său.

— Seamănă cu a Diale, pe care o ai vândut la târgul Arpașului grăi acesta.

— Că zău bine zici. O am dat unuia din Nucet.

Îi tresări ceva prin minte și scoase pasaportul din șerpar. Se uită dela cine a cumpărat-o și nu-i venea să-și creadă ochilor. Și-a cumpărat iapa proprie dela hoțul de Nucetan. Atunci a vândut-o de bătrână și acum a cumpărat-o de tinără. Și a mai dat și două prețuri! Îi venea să moară.

— Stăi, zise răgușit căruș, tovarăș, care nu știa ce s'a petrecut.

Acela se opri. Aștepta să zică ceva ortacul, care se înegrise la față de năcăjit ce era.

Acesta însă sta pironit pe loc și tăcea. Și iera grozav de năcăz și grozav de rușine. Ce se mai spună și cui? Să mai fie și de răs? Să mai rămână de poveste, că din târg și-a cumpărat iapa proprie și și aceea tunsă?

Gemu odată adânc. Apoi trase una cu băta cât putu dealungul peste spatele dobitocului.

Superioritate să deprindă o controlă mai severă decât cea de până aici, pentruca astfel decisiunile acele importante aduse de marii și înțelepții Părinți ai noștri în sinoade și conciliile provinciale despre moralitatea preotului și a familiei sale, despre îngrijirea de averea bisericii și a școlii, despre catehizarea tinerimii adulte, despre luminarea poporului etc., să nu fie numai pe hârtie ci să se observe și în praxă. Precum pentru prosperarea învățământului în școlile populare să pretinde o controlă mai riguroasă, săvârșită de comisari din gremiu cari să îmbăbăteze pe cei tineri, să întărească pe cei slabi și să ajute cu sfatul pe cei neorientați. Așa cred eu a fi delipsă, dacă vrem să avem apostoli adevărați și luptători neobosiți în via Domnului, — ca singurati-cele parohii barămi la 2—3 ani odată să fie cercetate de câte un „Comisar Consistorial“ care să se convingă în persoană despre purtarea, moralitatea, și felul de săvârșire a celor sfinte din partea preotului, făcând despre tot ce află rapoarte amănunțite la P. V. Consistor. Atunci și numai atunci ar putea dispera multele scăderi, ca să nu le zic altcum, de cari e cuprinsă o parte din preoțime și atunci nu ar trebui să ne cuprindă așa mare teamă că ne va trece poporul la pocăiți, „Hodorog“ etc. pentrucă fiind preoții la culmea chemării pretutinde-ne s'ar urma pilda celor din Moftinul mic pentru lege și limbă când acele ne-ar fi primejduite. Până când însă P. O. Domni protopopi abia la 2 ani merg în câte-o parohie și vizitația canonică constă cel mult din iscălirea protoalelor, neinteresându-să de purtarea preotului, de cateheza tinerimii de școală etc. iar vizita vre-unui comisar va fi și pe mai departe necunoscută, să nu ne amăgim așteptând o întoarcere în spre bine a lucrurilor. Imi vine a crede că tocmai pentru acest scop a întreprins și Il. Sa Episcopul Vasile al Gherlei vizitațiile atât de obositoare vizitând precum apare din coresp. nr.-lui 74 al acestei foi — „cancelariile parohiale, vestind evangelia, îndeplinind servicii religioase și mângâind pe cei năcăjiți“. La frații neuniți de câțiva ani încoace, pe cât știu, umblă comisari Consistoriali cari cercetează cu deamănuntul nu numai cancelariile parohiale ci să interesează și de viața religioasă a preotului și familiei sale întrebând separat pe curatori despre toate precum și despre activitatea extraoficioasă a preotului. Anul trecut am convenit cu un astfel de comisar în cottul Clujului și mărturisesc că iam admirat zelul cu care să interese de toate. Dea Bunul Dumnezeu ca controla mai severă ce sperăm că să va introduce și la noi să fie începutul unei epoce mai glorioase în istoria bisericii noastre.

Lc.

un frate mai mic.

Pagini științifice.

NICOPOLE

(1396—1877—1902.)

Cuvântare rostită în Academia Română de CAROL I. Regele României în ședința dela 21 Martie 1904.

(Continuare).

La 3/15 se hotărîse luarea cetății cu forța și de dimineața tunurile bubuiau din

nou spre a se pregăti asaltul, însă comandantul cetății ridică steagul alb pe metrez. Focul înceta și un parlamentar offeri predarea sub condiția liberei retrageri a trupelor turcești. Cererea fu respinsă și comandantul silit a se închina voinții învingătorului. Doi Pași și șapte mii soldați, dintre cari trei sute răniți, depuseră armele; șase steaguri, o sută trei-spre-zece tunuri, peste zece mii puști și două monitoare fură cucerite.

Armata rusească perdu în această luptă un general, trei-zeci și unul oficeri și o mie două sute șapte-zeci și nouă oameni. Turcii aveau aproape o mie morți.

Prin înlesnirea ce a dat operațiunilor ulterioare, căderea cetății Nicopole poate fi potrivită ca unul din cele mai însemnate evenimente ale războiului.

La 8/20 Iulie ni se cere ca trupele române de la Turnu-Măgurele să ocupe Nicopole și ni se arată dorința ca prizonerii Turci să fie escortați de călărași până la cea mai apropiată etapă rusească. Aceste propuneri nu sunt primite. Tot la 8/20 Iulie o divizie a corpului al nouălea are o luptă crâncenă la Plevna și e silită a se trage spre Nicopole cu o pierdere de șapte-zeci și cinci oficeri și peste două mii oameni. Plevna era ocupată de trupele lui Osman Pașa, despre a cărui plecare din Vidin anunțasem pe Marele Duce Nicolae.

La 11/23 primesc o nouă cerere din partea Împăratului Alexandru pentru ocuparea cetății Nicopole, spre a face disponibile trupele rusești de acolo. La 13/25 Iulie această cerere este reînviată și primită.

La 17/29 Iulie, cei dintâi ostași români pun piciorul pe acest pământ unde luptase Mircea cu aproape patru veacuri înainte. Regimentele al cincilea de linie și al patru-spre-zecelea de dorobanți, cu al treilea și al optulea de călărași, trec Dunărea la Turnu-Măgurele pe vase mari și sunt primite cu toate onorurile de Generalul Stolipin, comandantul cetății Nicopole. Regimentele al patru-spre-zecelea de dorobanți și al optulea de călărași ocupă orașul, un batalion din al cincilea de linie păzește podul de peste Osma spre Rahova, iar cel-alalt batalion drumul spre Plevna. Regimentul al treilea de călărași este trimis înainte, însărcinat cu serviciul de recunoașteri. Trecerea acestor trupe din divizia a patra pe teritoriul Bulgariei s'a admis, cu condiția ca ele să rămână sub a mea comandă și cu dreptul de a dispune de ele ori unde vom avea trebuință.

La 19/31 Iulie se ivește o nouă ciocnire între două corpuri de armată rusești și trupele lui Osman Pașa. Lupta fu înverșunată și vitejească din ambele părți; spre seară bătălia era percută pentru Ruși, cari sunt siliți a se retrage; o sută șapte-zeci oficeri și șapte mii oameni rămân pe câmpul de luptă. În aceeași seară târziu, primesc o depeșă a Marelui Duce Nicolae, prin care mă roagă a trece grabnic Dunărea cu toată armata spre a veni în ajutorul trupelor rusești amenințate. Se dă diviziei a patra ordinul de a se concentra la Nicopole și de a sprijini armata rusească unde va fi nevoie.

(Va urma)

Reviste.

România. Prelungirea armistițiului s'a făcut, prin următorul comunicat al ministrului de externe: „Neajungându-se până acum la o înțelegere definitivă între delegații Bulgari de-oparte și delegații Greci, Sârbi și Muntenegreni, de altă parte, suspensiunea de arme a fost prelungită până Vineri la orele 12 siua.

Tratatul dintre România și Bulgaria s'au încheiat în mod definitiv. Teritoriile anexate de România vor forma două județe cu sediul în *Silistra* și *Balcic*. Cu Sârbii și Grecii acordul merge mai anevoie și mai ales chestia *Cavallei* era cât p'aci, să zădărnicească mersul desbaterilor spre pace.

Rolul României este cât se poate de important, și dl *Titu Maiorescu* înțelege pe deplin a se folosi de toată autoritatea și puterea, ce o are în mână.

„Lokalanzeiger“ publică o scenă foarte caracteristică, prin energia cu care prim-ministrul României știe să conducă desbaterile și să facă chiar *presiune*, în interesul păcii:

Ieri primul ministru și ministru de externe al României, d. *Titu Maiorescu*, venind la platul ministerului de externe spre a lua parte la ședința conferinței de pace și aflând dsa că Bulgarii au refuzat categoric condițiunile Sârbilor, d. *Maiorescu* a intrat în sală și oprindu-se în fața ministrului bulgar *Tonceff* l'a agrăit în modul următor:

— Dacă cele ce am auzit sunt adevărate, atunci toată activitatea noastră aici e o păpușerie!

— Pentru ce, mă rog, întrebă *Tonceff*. — Doar avem și noi dreptul să facem contrapropuneri? Dacă n'avem acest drept, atunci putem pleca chiar imediat acasă!

D. Maiorescu, vădit enernat, a răspuns lui *Tonceff*, cu glas tare, încât a fost auzit în toate părțile sălii:

— Nu uita, dle, că dta ai venit aici ca învins să implori pacea, iar dacă crezi că această jucărie poate fi continuată, atunci într'adevăr ar fi mai bine dacă delegația bulgară ar pleca imediat acasă. Un lucru să-l notați însă bine, că în cazul acesta nu veți mai putea trata despe încheierea păcii.

Dar nordul gordian al neînțelegerilor pare a se fi desfăcut acum.

Depeșile din urmă anunță, că țarul Ferdinand a *renunțat la portul Cavalla* — în favorul Grecilor. Acesta este evenimentul cel mai însemnat în desfășurarea tratativelor de pace și acum, ne mai fiind nici o pedecă mai mare, lucrurile vor merge strună și dorința României, ca pacea preliminară să fie iscălită până Vineri la 12 ore. a. m. — credem că să va realiza Renunțarea Bulgariei la Cavalla e de a se datori unor factori externi; însuși împăratul Wilhelm ar fi intervenit pe lângă Ferdinand, cerându-i, în interesul păcii, să renunțe la Cavalla.

Linia generale ale păcii ar fi stabilite cam în următoarele: Bulgaria renunță și la râul *Vardar*, sârbii au drept limită râurile *Struma* și *Bregalnița*, iar Grecii râul *Meta*.

Pacea se va realiza cu atât mai sigur, cu cât dl. Maiorescu a atras atențiunea delegaților, *că nu mai poate fi vorba de o prelungire nouă a armistițiului și că Europa nu va mai răbda mansacre nouă.*

Turcia urmează a-și bate joc de amenințarea marilor puteri, fortificându-se în Adrianopol, eucerind tot mai mult teritor și mansacrând pe bulgarii, ce-i cad în mână.

Ei nu vor să aude nimic, nici de demersul comun al ambasadorilor din Constantinopol, în care sunt somați să evacueze Adrianopolul în schimbul mai multor compezații însemnate, ca rectificarea graniței și o majorare vamală de 4 procente.

Turcia e sigură, că România nu se va amesteca în conflictul provocat prin recucerirea Adrianopolului, fiindu-i cu totul indiferent, dacă acesta rămâne posesiune bulgară sau otomană.

Generalismul Izzet pașa a declarat corespondentului ziarului „Martin”: „Nu vom abandona Adrianopolul cu nici un preț. Cei-ce doresc să aibă orașul, să *vie ca să-l ia.*»

Bulgaria. Stările din Sofia trebuie se fie cu totul anarhice, și guvernul de acolo a introdus o cenzură așa de severă, încât nu poate transpira aproape nimic. O telegramă din Londra spune că guvernul bulgar a ordonat arestarea fostului prin ministru Dr. Danew, pe motivul că ar fi dilapidat sume considerabile din visteria statului. Știrea nu e confirmată încă.

Apel.

Cătră învățătorii români penzionați din Ungaria.

Greutățile și nevoile nenumărate și de multe feluri, cu cari am avut a ne lupta pe cariera noastră grea învățătorescă, cât și obstaculele survenite în aceasta carieră, e deprisos ale mai accentua la acest loc; ele ne sunt tuturor foarte binecunoscute. Trebuie tăcute și înghițite.

Aceia dar dintre noi, cari din un motiv ori altul, am fost siliți a ne penziona, cu durere trebuie sa experiem, că fructul ostentelilor noastre în raport cu munca prestată și plătită ilotempore e nerăsplătită cu penziunea minimală ce o primim.

Aceste având în vedere, subscrișii au luat inițiativa, întemeiați pe dreapta noastră cauză a așterne la. Înaltul Guvern un memoriu în chestiunea penzionării, și a-l ruga staruitor, pentru ameliorarea în mod echitabil a penziunii noastre, care stă în raport cu totul invers, față cu penziunea ce o primesc colegii nostri ce trec acum în statul penzionaților.

Greul vieții ne apasă, zilele prin cari trecem sunt abea, dar abea suportabile, de ne ajunsuri suntem cu desăvârșire gârboviți și încațuși și aci se potrivește. „Că stau în drum și mă gândesc, ce s'apuc și să muncesc, copilașii să-mi hrănesc.”

Apelăm dar cu toată încrederea, cătră frații colegi penz. ca fără multă hesitare, să își aștearnă, mult până în 30 August a. c. aderința în scris, în carea să consimtă la memoriul proiectat.

Scrisorile de aderință, sunt a să trimit la adresa colegului Alexandru Comșa inv. penz. în Veza p. u. Balázsfalva și Maxim Blaga inv. penz. în Balázsfalva, Alsófehérmegy, însoțite de câte 1. (una cor.) ca spese ce nu să pot încunjura, cu pregătirea memoriului și substernerea respect. prezentarea memoriului la locul competent prin o deputațiune barem de 3 persoane cu influință din tagma noastră a penzionaților, cum și din un bărbat cu trecere la Înaltul Guvern din Pesta.

Salutându-vă cu dragoste frățască am remas:

Blaj, 7. August 1913.

Toma Simu inv. penz. Georgiu Făgărășan inv. penz. Vasiliu Vezean inv. penz. Alexandru Comșa inv. penz.

NB. Ziaristica noastră e rugată respectuos a reproduce acest „Apel” în interesul învăț. penz.

MAI NOU.

Pacea.

Se speră, că pacea preliminară va fi încheiată încă azi, Joi. Ministerul de războiu al României a declarat, că îndată după iscălirea proceselor verbale, va ordona demobilizarea, ca să premeargă cu exemplu bun.

Logodna prințului CAROL.

O depeșă din Paris confirmă știrea, că părechea prințiară română va pleca, în curând în Livadia, ca să cerceteze familia țarului. Moștenitorul de tron va duce și

pe fiul său cel mai mare, prințul CAROL, care, probabil, va logodi cu acest priolej, cu marea ducesă Olga Nicolaevna, fica țarului.

N'avem nici un motiv de a trage la îndoială adevăratea acestei știri, cu atât mai vârtos, că și jurnalele străine privesc admiterea limbii românești în bisericile din Basarabia, ca o confirmare a svonului de logodnă.

Diverse.

P. S. Episcopul Vasile al Gherlei, după cum ni-se comunică, este pe calea însănătoșării deplinire. Încă înainte cu câteva zile a scris părintelui vicar *Tit Bud* următoarea scrisoare:

„Azi — mulțămită D-lui am părăsit întâiaș dată patul. Mi-a fost rău. Acum sper că am pornit spre bine.

Aducându-vă aceasta veste bună, țin să vă exprim mulțămita mea frățiască și părințească pentru dragostea cu care ma-ți primit. Dzău vă răsplătească la toți și fiecăruia îndeosebi. Cu salutare frățiască adictul Epp. Vasile.”

Chestia albană. Din București să anunță, că o deputațiune de albanii supuși ai României, s'au prezentat eri inaintea prim ministrului Maiorescu ca la președintele conferinței de pace, și prin un memorandum au cerut scutul României față de sârbii, grecii și muntenegrenii din viitorul stat albanez; de altă parte primim știrea din Viena, că din Scutari Sereggi ar fi declarat unui ziarist, că cu ocaziunea audenței sale la Maiestatea sa regele Francis Josif i-a adus mulțumite nu numai pentru eliberarea Albaniei și a Scutarilor ci și din motivul că albanezii îl iubesc ca pe un bun părinte. Regele s'a interesat apoi despre starea trupelor austriei și maghiare din Scutari, la ce arhiepiscopul a răspuns relevând bunele raporturi de simpatie ce armata austrongară le nutrește față de populație și întors.

Inecat în Dunăre. În momentul când Dnul Nădejde specialist bacteriolog în Constanța scoborându-se din vapor voia să puie piciorul pe ponton, din o mișcare greșită pierzânduși ecvilitrul a căzut în Dunăre și s'a inecat. Cadavrul nefericitului doctor până acum nu s'a aflat.

Donațiunea de un milion pentru Hajdudorog zădărnicită. Am fost luat și noi notă despre donațiunea călugărului și marelui proprietar (cu sau fără votul paupertății!) Păstory Arpád. Actul dotațional avea să se iscălească chiar în zilele aceste. Dar' a întrevonit un mic și neplăcut incident: ordul Bazilitan a protestat împotriva acestui gest generos, improcesuând pe călugărul, care și-a adunat atâtea bunuri lumești deși votul paupertății îl opria dela aceasta.

Holera declarată oficial în România. În legătură cu svonurile cari au circulat în ultimul timp despre declararea mai multor cazuri de holera într-o comună din apropierea Capitalei, Direcțiunea generală a Serviciului sanitar, a dat ieri următorul comunicat:

În ziua de 19 Iulie s'au constatat în comuna Ștefănești, din județul Ilfov, în cartierul țigănesc al acestui sat, două cazuri suspecte de holera. Cercetările bacteriologice făcute imediat, au confirmat diagnosticul de holera. Primul caz pare a fi fost un bărbat din aceeași parte a satului, sucombat în ziua de 17 Iulie.

Cele mai întinse măsuri au fost luate atât pentru populațiunea acestei localități, cât și pentru regimentul 63 rezervă, din divizia V, care fusese cantonat în acest sat.

La revizia generală a satului făcută ieri, s'au mai descoperit încă trei cazuri. Toate cazurile s'au produs în două case țigănești alăturate.

Toate celelalte cazuri de cari s'a scris în unele ziare, nu sunt cazuri de holera singurul focar ce există în țară este cel din com. Ștefănești.

Direcțiunea generală a serviciului sanitar, va face cunoscut orice caz de holera ce se va constata în țară pentru ca publicul să fie la adăpost de știri false neîntemeiate.

Partea Literară.

Despre viața curată.

Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Mărturisirea asemenea are de scop, ca să eliminăm din viața noastră tot ce se împotrivesc voinței lui Dumnezeu și din s. euharistie trebuie să câștigăm darul, puterea aceea, de a împlini fidel, totdeauna voința, porunca lui Dumnezeu, iată adevăratul simț religios. Religioniunea e o viețuire după cugetul și voia lui Dumnezeu în viața religioasă directiva o dă mintea, impulsioniunea voinței. Mintea încontinuu observă, ce se unește și ce nu se unește cu voia lui Dumnezeu, iar voința în mod fidel îndeplinește ce e după voia lui Dumnezeu și se ferește de ce e contrar voinței lui. Frica aceasta e începutul și esența înțelepciunii. Lozinca omului religios e: îndeplinesc tot ce voiește Dumnezeu, nimic ce oprește El. Omul în adevăr religios nicicând nu se va învoi la căsătorie mixtă, nicicând nu se va învoi la căsătorie mixtă, în care copiii să fie crescuți în altă religie,

convins fiind că părinții trebuie să sâdească religia în sufletele copiilor, iar nu să-i lipsească de ea. Lucrul principal totdeauna e acesta: Să-ți aranjezi viața conform legilor lui Hristos. Voința lui Dumnezeu e busola sufletelor, și îndreptarea cugetelor, vorbelor, dorințelor și faptelor după voia lui Dumnezeu, aceasta e adevărată religiozitate.

În ce privește viața curată, voința lui Dumnezeu e ca tinerimea să fie curată în cugete, dorințe și fapte ca astfel pe un trecut curat să-și întemeieze fericirea casnică, sau să rămână până în sfârșit curat în trup și suflet, de cumva nu pășește la căsătorie, Iată una din datorințele ce ni-le impune religioniunea! Legea lui Hristos recunoaște numai două staturi morale: 1 căsătoria, scutită și de umbra necredinței 2 înfrânarea perfectă. Rugăciuniunea, ascultarea s. liturgii, mărturisirea și cuminecarea, dupăcum am mai spus, toate aceste mai mult sau mai puțin tind într'acolo, ca prin aceste acte, oamenii să-și câștige putere pentru observarea legilor. Supunerea omului întreg voinței lui Dumnezeu, acesta e adevăratul cult dumnezeiesc!

Se înșală foarte mult aceia, cari socotesc că satisfac obligațiunilor religioase prin anumite efuziuni sentimentale. Ba greșesc și aceia cari privesc religia cu ochi de sfârșari, cașicând Dumnezeu despre viața omului ar purta două rubrici; faptele bune avându-le la „Debit“, iar păcatele la „Credit“, iar în urmă ar face bilanț, subtrăgând păcatele din faptele bune.

Orice cuget, hotărîre sau faptă, ce purcede din sentimentul religios contribuie la formarea caracterului și caracterul acesta reformat, schimbat în cugete, sentimente și fapte, ne prezintă pe omul religios.

De sine se înțelege că faptele aceste nu sunt toate pe o formă; sunt fapte eroice cari singure, aproape dintr'una ne formează caracterul. S'a întâmplat într'un oraș mai mare din Germania, cu câțiva ani mai înainte. Un comerciant milioner a rămas văduv. Și fiindcă avea câțiva copii mai mici, cari aveau lipsă de mamă, s'a hotărît să se căsătorească din nou. Și-a bătut mult capul pre cine să ia de soție. În urmă îi vine în minte: ce caut eu și aici și dincolo, când în calea mea să află cea mai potrivită, astfel a cerut mâna unei fete ce vindea în prăvălia lui. Dar comerciantul bogat a făcut socoata fără crișmar; fata cea săracă i-a dat corfă. „Dar pentru Dumnezeu, de ce nu vrei să vii după mine?“ „Pentru aceea, fiindcă DTa ești de religioniunea evanghelică, iar eu sum catolică.“ „Numai atâta e năcazul? Din partea mea poți rămâne în legea DTale, știu că nu te voi conturba nicicând.“ „E bine — adauge fata, — dar nu e drept, că în cazul, când ne-ar binecuvânta Dumnezeu căsătoria cu prunci, nu te-ai învoi să fie catolici?“ „Se înțelege că la așa ceva nu m'ași învoi.“ Pentru aceasta nu pot deveni soția DTale, fiindcă nu me pot espune, să me lapd de legea mea în copiii ce-i voi avea.“ E ușor de priceput, că după astfel de preludii sârmana fată a trebuit să abzică și de slujba ei, ne mai putând rămânea în casa stăpânului său. Iată, așa ni-se prezintă adevăratul om religios! Dacă fata asta s'ar fi învoit să-și negre credința în fiii săi, e drept că ar fi ajuns la avere de milioane, dar nicicând nu ar fi putut repara eroarea săvârșită față de Dumnezeu. În felul cum a purces însă,

a făcut un paș atât de însemnat spre Dumnezeu. Încât e întrebare, dacă toate celelalte merite ale ei în vieță la o altă computate, vor cumpăni înaintea lui Dumnezeu, ca acesta singur.

În timpuri de grea ispită o hotărîre energică așa se prezintă ca litera gravată în metal, care dă omului o notă determinată, adecă caracter. ¹⁾

Credința nestrămutată față de legile lui Dumnezeu, e locul în care strălucește floarea castității. Un astfel de om, de nimic nu se îngrozește așa de tare, ca de vătămarea lui Dumnezeu și de aceea își va da toată știința, ca toate cugetele, aspirațiunile, dorințele lui să fie în cea mai perfectă armonie cu voința lui Dumnezeu.

De bunăseamă ai auzit taraf-de lăutari. Oare prin ce se întregesc și întăresc acordurile orchestrei? Prin acordurile gurdunei, care dă tonul fundamental. Tonul fundamental, dacă mă pot esprima astfel — al vieții omului în adevăr religios e conștiința, că privirea lui Dumnezeu pururea e atințită asupra lui, Dumnezeu însuș poartă ziar despre viața lui, despre cele mai mici amănunte din viață, despre toate și că va avea să dea seamă și despre dorințele cele mai ascunse ale inimei. Omul religios trăiește în nădejdea unei vieți fără de capet și singură viața aceasta se poate numi adevărată viață.

Cred că știi cum se întâmplă fotografarea și susceperea momentană. Esența lucrului stă în aceea, că imaginea unui lucru, străbate prin linte cu celeritatea fulgerului și se proiectează pre o lamelă de sticlă amalgamizată și imaginea lucrului respectiv rămâne pre lamela de sticlă. La susceperea momentană proprie nici nu e de lipsă un moment, e destul ca să se formeze imaginea pre sticla amalgamizată și a zecea parte dintr'un moment.

¹⁾ O eroare capitală a vieții adevărat creștinești e căsătoria mixtă. Căsătorie mixtă! Parecă nici numele nu-i sună a bine. În căsătorie nu trebuie să fie nici o mestecătură. Soții de căsătorie trebuie să fie cei mai buni prietini din lume; adevărată căsătorie e aceea în care soții se cugetă într'o formă, lucrează într'o formă, simțesc pe o formă, se mântuiesc într'o formă.

Aceste însușiri însă nu le aflăm în căsătoriile mestecate. Partea acatolică secotește căsătoria de un contract disolubil și astfel foarte ușor își găsește motiv de despărțire și încheie căsătorie nouă. Soțul catolic acesta nu o poate face, fiindcă îl oprește conștiința.

Dar răul ce-l mai mare al căsătoriilor mixte urmează din educarea pruncilor. În privința aceasta păcătuiesc greu foarte mulți, bărbați și femei, prin aceea că nu asigură educațiunea copiilor în religia catolică, un lucru permis și de legile civile. Este foarte păcătoasă educațiunea copiilor după sex. Soțul catolic, care își neagă religia în unii copii de ai săi, procedează ca și mama fără suflet, care pre unul dintre gemeni îl nutrește pre celalalt îl lasă să peară de foame.

Nu se poate scuza nimenea cu aceea, că mulți se căsătoresc așa. Moda de a fura săi la înjura, nu poate face din păcat virtute. Păcătuiesc mulți, se osândesc mulți.

Părinte fără suflet e acela, care despoie pe fiul său de tezaurul cel mai scump din lume de credință. Un catolic adevărat nu poate face așa ceva.

Învățătură de aici: Te ferește de a face cunoștință cu cei de altă religie. Iar de căsătorie mestecată te ferește ca de foc!

Dacă s'ar afla acum un fermecător, care să știe fotografia nu numai externul ci și internul omului, cugetele și dorințele lui cele mai tainute, dacă acest fermecător isteț ascunzându-se undeva s'ar apuca să facă despre oameni susceperi momentane ziua și noaptea, ba să mai adaugem că i-ar veni în minte să arete susceperile minunate și în cinematograf, făcând mai întâi reclame prin placatele scrise cu litere bătătoare la ochi, că mâne se va reprezenta vieța lui Petru sau alui Pavel cu toate secretele lui, — zic dacă s'ar putea afla un astfel de artist, oare nu ar fi o adevărată groază pentru oameni cu arta lui vrăjitoare?

Va urma.

Meditații cu prilejul unei excursiuni pe Hîgheș.

(Continuare).

Bătrâneță!... A da! Numai acum pricep chiar bine, pentruce mă închin pururea cu respect înaintea moșului acestuia fără de ani...

Cât o fi de bătrân moșneagul? Știu eu! Dacă nu-i știu statori vrăsta nici învățații! Cercetând arhiva istoriei sale vechi, scormonind prin seoarta pământului și cetind din însemnările păstrate acolo, au putut împărți istoria lui în epoca azoică, paläozoică, mezozoică și kënozoică și aceste la rândul lor în formațiunea laurentină, cambrică și cum le mai chiamă — dar' a fixa exact seau și numai aproximativ durata lor respectivă, n'au reușit. Cinsprezece milioane și mai bine de ani reclamă numai pentru formațiunea cărbunelui de piatră, oare câte milioane au trebuit să se scurgă în noianul veacurilor până când am ajuns acolo unde suntem?*)

Respectabilă vrăstă!... Un fior mă pătrunde și simt cât se poate de tare adierea prezenței lui Dumnezeu. Nu spuseseam adineaori, că în mijlocul firii te simți mai aproape de Dumnezeu?

Dar' apoi în decursul acestor secolii nesfârșiți, ce nu i-a fost dat să vadă cu ochii săi cumintii? Câte furtuni n'au trecut peste capul lui? Câte cataclisme? Câte lupte, răsturnări, învâlmășeală, ciocniri de elemente? Cum nu ne-ar ști povesti — numai să aibă graiu — că pe ce căi tainice sau format diferitele sisturi și straturi de minerale, de pietri, de metale nobile și ignobile; pe ce căi tainice s'au ivit și-au dispărut și s'au ivit iarășii sub altă formă vietățile, miile de

Notă.

*) Epocile pământului:

- I. Epoca azoică: 1 formațiunea laurentină seau a munților primitivi.
- II. Epoca paläozoică: 2 formațiunea Cambrică, 3 formațiunea Silurică, 4 formațiunea Devon, 5 formațiunea Cărbunelui de Piatră, 6 formațiunea Perm, Dyas.
- III. Epoca mezozoică: 7 formațiunea Trias, 8 formațiunea Iura, 9 formațiunea Creta.
- IV. Epoca kënozoică: 10 formațiunea Terțiar, 11 formațiunea Diluviu, 12 formațiunea Aluviu.

plante și animale în costumele lor atât de multiple și de variate? Ar fi o istorie întreagă pe cât de vastă, pe atât de instructivă, ce-a frământat și va mai frământa zeci și sute de ani mintile adevăraților învățați.

Dar' însfârșit ocupese cu lumea aceasta moartă, cu istoria aceasta de demult, cel ce are răgaz. Majoritatea muritorilor ne îndestulim să ne minunăm de ceea ce ne înconjoară cercând să ne orientăm cât de puțin atât în macrocosmosul acesta imens, cât și în microcosmosurile mii, nu mai puțin vrednice de luarea noastră aminte. „Idem Deus, magnus in magnis, maximus in minimis.“

Și ce ocazie bună îmi oferă această excursie să admir firea mai ales sub acest raport. La tot pasul îmi iesă în cale și mă înconjoară reprezentanți de seamă din lumea organică și anorganică și mărturisesc sincer, că sunt buimăcit formal de spectacolul ce mi-se oferă. Impărățiile aceste două puternice își etalează parcă anume ca într-un galantar imens, cu pompă și fast prințiar, visteria bogățiilor, mai altcum decât minusculul Bon Marché, seau Marshall Field din lumea veche și nouă, și omul n'are decât să deschidă ochi mari și să se desfăteze în obiectele viei a căror număr e legion. Afi acolo de toate, chiar după pofta inimii, să tot ai gust cât de rafinat: ape, pietrii, flori, ierburi, arbori, bureți, insecte, fluturi, reptile, păsări, evadrupe, în varietate nesfârșită, cu figură caracteristică, cu trăsături interesante, cu calități specifice, — prinse toate în vârtejul unei agitații febrile, a unei mișcări viei și îndeplinindu-și una fiecare rostul său deosebit. E însăși vieța ce evoluează mereu și trece din metamorfoză în metamorfoză. N'am deci drept să mă minunez? Și să mă minunez mai ales atunci, când mintea în chip foarte firesc mă îndeamnă să socotesc mai vârtos mulțimea nenumărată a ființelor, cari împărțesc cu noi oamenii lăcașul vast al pământului? Naturaliștii spun doară în privința asta minuni! Numai numărul speciilor de animale și plante, nesocotind multele lor rase și varietăți, atinge cifra de câteva sute de mii.¹⁾ Ce sumă urieșă ar ieși, dacă am putea calcula și numărul indivizilor singuraticelor familii? Și nici n'am socotit încă regnul mineral!

Dar' apoi dacă ne scoborim în vieța intimă a singuraticelor ființe? Ce surprize ne așteaptă! Descoperim la tot pasul, ori unde ne-am întoarce, legi și armonii nebănuite.

Iată coalea trece zorit pe dinainte-mi un șir nesfârșit de furnici harnice. Le petrec cu atențiune. Știu doară foarte bine cu câtă însuflețire le descriu vieța naturaliștii²⁾. Din graiul și scrisul lor cuminte știu, că vieța le este rânduită, că au împărăție

¹⁾ Numărul speciilor insectelor preste tot se evaluează la 281,000, numai al flutilor la 200,000, al animalelor (inclusiv insecte) la vre-o 500,000 numai al păsărilor la vre-o 15,000, al peștilor la vre-o 12,000, al paiangenilor la vre-o 20,000, al mamiferelor la circa 7000, al furnicilor la 3000 etc.

²⁾ Harvesting Ants and Trap-Door Spiders, Moggridge, London 1873/4; Zusammen-gesetzte Nester u. gemisch. Kol. (1891) psych. Fähigk (1899) Vergl. Studien über d. Seelenleben (1900) Wasmann.

condusă de regine, regulată de legi înțelepte. Din scrisul lor cunosc, cum unele au fire oțelită de amazoane, pornită spre războaie crâncene, în cari își fac sclave număroase, cum altele se ocupă formal cu prăsirea vitelor¹⁾ seau ca muncitoare harnice ce sunt, cu adunarea de grâu pe vremuri grele; cum își dădăcesc coconii, purtându-le grijă deosebită apoi cât de interesant își fac cuiburile, mai ales termitele, cari își zidesc palate cu două trei caturi, iar în ele camere regești, camere simple, magazii etc.; cum în sfârșit în societatea lor trăiesc oaspeți mirmecofili²⁾, cari seau sunt sinfili, oaspeți adevărați și binevăzuți, seau siniki=tolerați, seau sinehtiri=dușmani, seau parasiți. Cine ar fi inclinat să atribuie toată alcătuirea aceasta întâmplării oarbe?! Socotească apoi fiecare cât e de minunat alcătuită și numai pânza paiangenilor, pe care o zărește omul în toate pădurile spânzurând de ramuri și animată de tușișe, cum o zăresc și acum? Cât de fină este și cu câtă artă e țesută parcă ar fi avut de model izvodul cel mai complicat. Nu povestește Sauvay despre un soi de paiangen, care-și sapă pe locuri țepișe un coridor lung cam de două urme, și apoi și-l tapetează să nu se hurluie?, și că intrarea ș-o astupă cu un căpac perfect de rotund, bine încheiat, ce se închide de sine prin însăși greutatea sa de câte ori e deschis?, iar ea să nu fie vizibil îl acoperă deasupra cu pământ, iar pe dinlăuntru îl căptușește cu impletitură de mătăsă?, și când cineva face încercare să deschidă de deasupra ușa, aleargă repede într'un răsuflet, se cațără de impletitura ușii și-o ține închisă cu toată puterea? Nu e minunat felul cum cutreeră acest animal minuscul văzduhul, animat de fire nevăzute, cari îl transportă mai bine ca orice aeroplan?!

(Va urma.)

Dr. Al. Nicolescu.

Posta Administrațiunii.

Am primit și chităm abonamentul dela: *Bârseul de jos* pe 1913 sem. 2-lea. — *Cheșciu* pe Iuliu—Sept. 1913. — *Căvaș* pe 1913 sem. 1-iu. — *G. P. de B.* pe 1/4—1/10 1911. — *Casina, Abrud*, pe 1/9—31/12 1913. *Reun. Tievaniul mare* pe 1/4—1/10 1913. *Mintiul rom.* pe 1/5—1/9 1913. — *Zlatna* pe 1906—1/7 1908. — *Dr. E. P. Aiud* pe 1913 sem. 2-lea. — *Reșița* pe 1913. — *Oarța de sus* pe 1913. — *Albajulia-Lipoveni* pe 1913 sem. 2-lea. — *Grind* pe 1912 sem. 2-lea și 1913 sem. 1-iu. — *Teaca* pe 1913 sem. 2-lea. — *Iohanul vechiu* pe 1913 sem. 2-lea. — *Chiuzbaia* pe 1/5 1908—1/5 1910. — *Buduș* pe 1913 sem. 2-lea. — *Silvașul de jos* pe 1913 sem. 2-lea. — *Micoșlaca* pe 1912 sem. 2-lea. — *Ațintiș* pe 1913 sem. 2-lea. — *Nireșul-mare* pe 1913 sem. 2-lea. De aici se expediază regulat; dar schimbările continue de poște și al numelor comunelor fac multe încurcături. Ma, în unele locuri posta o scot Notarii și Oficiile comunale, unde numerii se pierd, ori se aruncă de o parte. Binevoii a cerca, căci singur posta e de vină. *Delari* pe 1913 sem. 1-iu. *Sănnicolaul mare (Torontal)* pe 1/9 1912—1/4 1913.

¹⁾ Păduchi de frunze pe cari îi adună în ciurde mari în cuiburile lor și îi mulg.

²⁾ ἡ μύρμηκία=farnică.

